

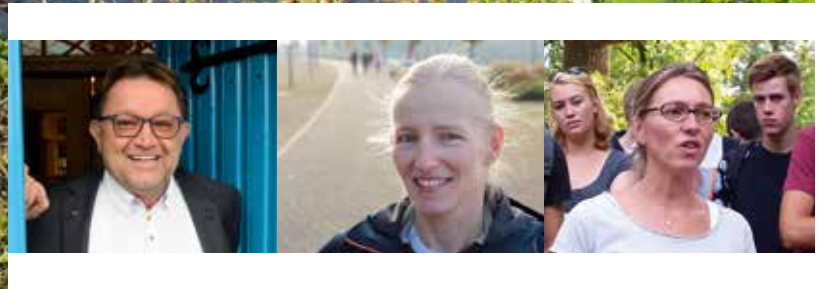
ALUMNIVERENIGING VAN HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN
EN HELICON MBO VELP / DECEMBER 2018

WA 6 MAGAZINE

Oosterwold: kolonist in je
eigen afstudeerproject

Sport geeft balans en
stabiliteit in je werk en leven

Passen wolven in het
Nederlandse ecosysteem?

Hoofredactie

Christel Klaren (VVA), Ria Dubbeldam (gaw)

Redactie

Leonie Heutinck, Melanie Koning,
Edwin Vriezen, Doede Wessels

Redactieadres & ledenadministratie

VVA Larenstein
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E redactie@vva-larenstein.nl
E administratie@vva-larenstein.nl
www.vva-larenstein.nl

Advertentieverkoop

Medialijn bv, Sandra Hepping
T 0314-763735
E s.hepping@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap

Schriftelijk voor 1 december 2019.

Copyrights

Het auteursrecht berust bij de uitgever en de auteurs.
Overname van artikelen wordt gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke bronvermelding.

Aansprakelijkheid

De uitgever en auteurs streven naar juistheid van de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

VVA-bestuur

Voorzitter / Erwin van den Berg
E voorzitter@vva-larenstein.nl
T 06-13356669

Penningmeester a.i. / Erwin van den Berg
E penningmeester@vva-larenstein.nl
T 06-13356669

Secretaris / Paul Eugelink
E secretaris@vva-larenstein.nl
T 06-53874402

Bestuurslid Regiozaken / Wilco van Hout
E regiozaken@vva-larenstein.nl
T 06-83608249

Regiocoördinatoren

Noord / Marije Kattenwinkel
E noord@vva-larenstein.nl, T 06-18723541

Oost / Henk Vrieling
E oost@vva-larenstein.nl, T 06-19366667

Zuid / Trudy Bus
E zuid@vva-larenstein.nl, T 06-54741821

West / vacant
E west@vva-larenstein.nl, T 06-26108872

Opdrachtgever / VVA Larenstein

Uitgever / VVA Larenstein en gaw ontwerp+communicatie

Druk / Senefelder Misset B.V.

Vormgeving / gaw ontwerp+communicatie, Wageningen

Oplage / 4.000

Coverfoto / Ria Dubbeldam (gaw)

ISSN 1879-422X

INHOUD / 6 / 18

- 6** 'Grondverwerving: harde wereld maar mooi werk'
De prijs Alumnus van het Jaar 2018 is voor Harrie van Vugt een kroon op 25 jaar ondernemerschap.
- 10** 'Sport geeft balans en stabiliteit in je leven'
Renske Winters is landschapsontwerper maar ook tienvoudig wereldkampioen schaatsen voor Masters (senioren) en ze runt haar eigen bedrijf Sporterinbalans.
- 12** Oosterwold: kolonist in je eigen afstudeerproject
In Flevoland verrijst een woongebied waar de bewoners zelf inhoud geven aan de gebiedsinrichting en stadslandbouw. De VHL'ers Melanie Koning en Wiebren Koers streken er neer.
- 15** De gastdocent
Eens per jaar geeft José van 't Hull college en neemt ze VHL-studenten het veld in. In haar studietijd bestond er nog niet zo'n directe uitwisseling tussen opleiding en werkveld.
- 16** Stelling: Wolven passen in het Nederlandse ecosysteem
Kunnen we nog met wolven samenleven? Zo ja, hoe kunnen we hun vestiging faciliteren? Zo nee, wat kunnen we doen om de komst te ontmoedigen?
- 18** HBCS 1969-1973 zoekt elkaar een weekend lang op in Thorn
Eind september hielden twaalf HBCS'ers en hun partners 45 jaar nadat ze hun diploma hadden gehaald een reünie.
- 19** Bomen in de stad: heb ook aandacht voor esthetiek!
Door klimaatverandering kan geen stad meer om bomen heen. Maar zegt Jan van Merriënboer, vergeet niet de esthetiek. Een bomenplan moet ook mooi zijn.
- 20** Normandië, een landstreek met identiteit
De deelnemers aan de VVA-buitenlandexcursie dompelden ze zich onder in het Franse leven en ontdekten een streek met vele gezichten.

En verder: VVA-nieuws en advertorials.

Een cadeau aan hogeschool Van Hall Larenstein

Het is bijna kerst. Op de achtergrond werken we als bestuur stevig door aan de fusie van VVA Larenstein en Aristaeus, de twee alumniverenigingen van hogeschool Van Hall Larenstein en de gelieerde mbo-scholen Helicon MBO Velp en Nordwin College. De fusie van de twee alumniverenigingen valt op een mooi moment. In 2019 bestaat Van Hall Larenstein 25 jaar. Het is eigenlijk niet meer dan logisch dat de twee alumniverenigingen precies in dit jubileumjaar als mooi cadeau aan de school samen gaan.

Met VVA-Aristaeus bundelen we onze krachten, kijken we vooruit, maar gaan we ook onze historie weer meer zichtbaar maken. We krijgen door het samenvoegen een breder en professioneler bestuur. De nieuwe bestuursleden hebben zich tijdens de ALV van VVA Larenstein op 29 november in Apeldoorn voorgesteld: Gerben Donker, Michel Tol en IJsbrand Velzeboer. Helaas is dit eerste fusiebestuur nog zonder vrouwen. Daar moet de komende jaren heel snel verandering in komen. Samen hebben we een groot, breed en waardevol netwerk. Als vereniging gaan we meer kennis en ervaring delen. Dat zal zich vertalen in oude en nieuwe activiteiten waarmee (toekomstige) leden hun voordeel kunnen doen. In het fusiejaar starten we met een 'alumni community', een platform om elkaar digitaal te verbinden. Hierbij benadrukken we wel dat binnen VVA Aristaeus het persoonlijk contact boven alles voorop blijft staan. We blijven dus inzetten op een mooi aansprekend activiteitenprogramma in 2019.

Om voort te borduren op het jubileumfeest van Van Hall Larenstein. Met onze rijke historie zijn er regelmatig jubilea te vieren. Studentenvereniging Quercus bereidt zich voor op haar 65^e Dies Natalis oftewel 13^e lustrum in 2019. Maar ook is het 120 jaar geleden dat de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting van hogeschool Van Hall Larenstein is ontstaan. Op 22 november 1898 bezegelde Koningin Wilhelmina met haar handtekening de start van de opleiding. In het eerste jaar zaten zestien leerlingen in de raadsaal van de gemeente Boskoop, waar 's winters lessen werden gegeven. 120 jaar later heeft de opleiding 6.000 tot 7.000 studenten afgeleverd die de openbare ruimte, tuinen, parken en landschappen van Nederland mede een gezicht hebben gegeven. Studentenvereniging Arboricultura houdt deze herinnering levend en organiseert diverse jubileumfestiviteiten. VVA Larenstein feliciteert de jubilaris met deze mooie mijlpaal. Het toont de veerkracht van de opleidingen en de stevige band met het werkveld.

Rest mij namens het bestuur en de medewerkers je fijne feestdagen en een succesvol 2019 toe te wensen.

Erwin van den Berg,
voorzitter VVA Larenstein

'Ontwikkel jezelf bij Antea Group'

'Antea Group is een prachtig bedrijf met volop ontwikkel- en doorgroeimogelijkheden.' Aan het woord is Marc Hendrickx, die zelf als uitvoerder binnenkwam en doorgroeide tot teammanager Realisatie bij Antea Group Nederland. 'Oriënteer je eens voor een stage of afstudeeropdracht en bekijk onze vacatures', nodigt hij geïnteresseerden uit.

In oktober stond ingenieurs- en adviesbureau Antea Group traditiegetrouw op de VVA Carrière dag om contact te leggen met studenten en afgestudeerden. Marc Hendrickx hoopt op spin-off voor zijn vakgroep Realisatie: 'Wij hebben graag studenten van Van Hall Larenstein. Momenteel loopt er één stage bij ons.' Hendrickx ziet in stages een mooie manier voor beide partijen om af te tasten welke mogelijkheden er zijn. Want die zijn er. 'Ik ben geïnteresseerd in nieuwe mensen die willen werken voor Antea Group zodat we openstaande vacatures kunnen invullen.'

Carrière

Zelf werkt Hendrickx al 26 jaar met veel voldoening bij Antea Group. Na zijn afstuderen aan de Middelbare Bosbouw en Cultuurtechnische School (MBCS), het tegenwoordige Helicon, begon hij als meewerkend voorman voor Heidemij in Amersfoort. Maar toen Antea Group in 1992 een kantoor in Deventer opende, zag hij een mooie kans om dichterbij huis te gaan werken. Hij werd aangenomen als uitvoerder en ontwikkelde zich tot

hoofduitvoerder, projectleider en inmiddels is hij sinds twee jaar teammanager van het realisatieteam, ongeveer tachtig mensen verspreid over zes vestigingen in heel Nederland. 'Elke dag bezoek ik een vestiging om op de werkvloer aanwezig te zijn en rechtstreeks met de mensen te kunnen overleggen, zodat het team Realisatie zo efficiënt mogelijk zijn werk kan doen.'

Efficiënte en prettige werkverdeling

Als teammanager is Hendrickx verantwoordelijk voor de bezetting van de vakgroep Realisatie voor zowel sport als civiele techniek. 'Dat betekent het werk aansturen en zorgen dat werkprocessen goed verlopen. Is er bij een team een te hoge werkdruk, dan bekijk ik of er op een andere locatie nog ruimte is. Of een bestek nu op de vestiging in Deventer of Almere wordt uitgewerkt, maakt weinig uit. Ook in de uitvoering kijken we naar een efficiënte inzet van mensen. Woont een uitvoerder bijvoorbeeld in de kop van Overijssel, dan is het logisch hem op een werk in bijvoorbeeld Steenwijk te zetten.'

Een leven lang leren

Als groot pluspunt van een grote organisatie zoals Antea Group, noemt Hendrickx de ontwikkelperspectieven. 'Zelf heb ik veel bij Antea Group kunnen leren. Intern zijn er veel praktische cursussen. Maar er zijn ook voldoende mogelijkheden voor externe scholing. Antea Group staat erg goed bekend als bedrijf dat investeert in de opleiding van haar medewerkers.'

Werken bij Antea Group

Of het nu gaat om de inrichting van woon-, werk- en recreatiegebieden of de aanleg van riolering, waterwerken, sportaccommodaties en boorlocaties: ons land is continu in ontwikkeling. De realisatie van deze plannen wordt steeds complexer en vereist meer dan alleen een goede planning en een geoliede organisatie.

Binnen de businesslijn Beheer & Realisatie werk je dan ook veel samen met diverse stakeholders. Je beheerst risico's en benut kansen. Zo draag jij eraan bij dat wij dé partner voor publieke en private partijen blijven, die ambitieuze plannen binnen de grenzen van budget, planning en regels in de praktijk brengt.

Kijk voor actuele vacatures op onze website werkenbijanteagroup.nl

Carrièredag bij hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden

De VVA kijkt in verband met de voorgenomen fusie met zustervereniging Aristaeus in Leeuwarden een beetje over de schutting. Wat doen ze daar

zoal? Binnenkort, op 16 januari, wordt de jaarlijkse SLG-Carrièredag opgetuigd. Ook in Leeuwarden is de Carrièredag een grootse

happening, waar bedrijven en organisaties zich presenteren en werkzoekenden en studenten de kraampjes afstruinen voor stages, afstudeeropdrachten en werk. Het is een mooie gelegenheid om te netwerken. Net als in Velp organiseert Leeuwarden workshops en lezingen. Verschillen zijn er ook. Vooral in organisatie. In Leeuwarden is het vooral de hogeschool die organisatie op zich neemt, in Velp is dat de VVA. Het is goed om van elkaars sterke punten te leren. Zo heeft Leeuwarden bijvoorbeeld een lectorenplein waar de lectoren zich bij

studenten en bedrijven profileren en contacten met het werkveld leggen. Studenten krijgen een drankmuntje voor de borrel aan het einde van de dag. Zo houd je tot op het laatst de sfeer erin en ontstaat er volop gelegenheid tot netwerken.

Woon en/of werk je in een noordelijke provincie, ga er dan vooral eens een kijkje nemen. Lees meer over het programma via:

www.carrièredagleeuwarden.nl/programma.

Voor vragen kun je terecht bij Aristaeus via **06 262 48 636** of info@carrièredagleeuwarden.nl.

Oproep reünie HBCS Cultuurtechniek 1967-1971

Alweer vele jaren geleden, op 14 september 1996, hield de groep HBCS Cultuurtechniek 1967-1971 een reünie. Jaap Hadders en Jan Brinkman polsen of er opnieuw belangstelling is onder oud-klasgenoten voor een reünie. Die zal dan

plaatsvinden in het voorjaar van 2019. Om een goed beeld te krijgen van de belangstelling hebben zij een actuele lijst met namen en adressen nodig. De reünielijst van 1996 is niet helemaal compleet en verouderd.

Behoor je tot de groep HBCS Cultuurtechniek 1967-1971, meld je dan even bij het VVA bureau (info@vva-larenstein.nl) of je wilt deelnemen aan de reünie en laat ook je gegevens achter. Ken je oud-studiegenoten van dat jaar,

dan is het ook fijn als je gegevens wilt doorgeven. Op basis van de oude reünielijst zullen Hadders en Brinkman sowieso al oud-klasgenoten gaan benaderen.

Last call voor nieuwe masteropleiding River Delta Development

In februari start de nieuwe Engelstalige masteropleiding River Delta Development. Je kunt je nog aanmelden voor deze voltijdsmaster (1,5 jaar) die je opleidt tot *facilitator of change*. Een belangrijke drijfveer voor de ontwikkeling van deze master is de vraag vanuit het werkveld naar professionals met een constructieve en integrale denk- en werkwijze, die kennis hebben van transitieprocessen en bruggen kunnen slaan binnen en buiten de watersector. Dit soort mensen zijn wereldwijd nodig om de grote uitdagingen voor rivierdelta's aan te pakken. Deze vruchtbare en ecologisch waardevolle gebieden staan onder druk door urbanisatie en klimaatverandering. De uitdaging

is om de kwetsbaarheid van rivierdelta's te verlagen en tegelijkertijd de mogelijkheden voor een gezonde economische en ecologische ontwikkeling te vergroten. Het werkveld geeft aan dat deze opleiding in die (maatschappelijke) behoefte voorziet. Living Labs – proeftuinen waarin de beroepspraktijk en hogescholen samenwerken aan complexe opgaven – vormen dan ook een belangrijk onderdeel van de masteropleiding. De master is een unieke joint degree van drie hogescholen met complementaire expertises: HZ University of Applied Sciences (kustgebied), Van Hall Larenstein (riviersystemen) en Hogeschool Rotterdam (stedelijk water). De

opleiding volg je dan ook in Velp, Middelburg en Rotterdam. Heb je interesse, maar zie je geen kans om al in februari aan te haken?

Geen nood, in september 2019 gaat er een nieuwe lichter van start. Meer informatie: www.hvhl.nl/mrdd

'Grondverwerving:
harde wereld maar
mooi werk'

Het winnen van de prijs Alumnus van het Jaar 2018 is voor Harrie van Vugt een kroon op 25 jaar ondernemerschap. Met zijn medewerkers en opdrachtgevers vierde hij op 30 november het jubileum van Meander Grondverwerving en Advies op grootse wijze in de Schouwburg van Cuijk. Op naar nog eens 25 jaar Meander, is zijn motto.

Bij de prijsuitreiking tijdens de VVA Carrière dag op 6 oktober kondigde Harrie van Vugt het al aan: als Alumnus van het Jaar 2018 zal hij de komende tijd de drie andere genomineerde gaan opzoeken. 'Het moet nog gebeuren, maar ik ga het zeker doen', herhaalt hij nog eens een aantal weken later in zijn kantoor in Oeffelt. 'Mijn belangstelling om nader contact te leggen met de genomineerden is ingegeven vanuit mijn commerciële inslag. De mensen die zijn voorgedragen zijn niet voor niets genomineerd. Ze hebben kwaliteiten en kwantiteiten waar mijn bedrijf en ikzelf mogelijk voordeel mee kunnen doen. Dijkgraaf Patrick van den Broek is interessant om mee te praten, zijn Waterschap Limburg is al een opdrachtgever van mij. Gerard de Baaij, directeur van Parkschap Nationaal Park de Biesbosch heeft een interessant werkgebied, daar ga ik zeker een keer naartoe. Met Renske Winters heb ik iets gemeen. Ik ben een sportief man, heb veel voetbal en voetbal nog steeds. Ook heb ik laatst de Vierdaagse gelopen. De werkgever van Renske Winters, het Rijksvastgoedbedrijf, is bovendien een klant van me.' En zo is Van Vugt bezig om de titel Alumnus van het Jaar 2018 inhoud te geven. Hij voelt zich natuurlijk ook vereerd en wil zeker een tegenprestatie leveren. Bijvoorbeeld een gastcollege geven op school, wat hij voorheen ook heeft gedaan om jongeren warm te maken voor het vak. Die band met de school haalt hij graag weer aan. Hij heeft VHL-afgestudeerden in dienst en in dienst gehad, maar de laatste jaren vist hij steeds vaker in de vijver van de HAS en Fontys Hogeschool. 'Het is mijn zorg dat Van Hall Larenstein niet langer cultuurtechniekers met ruime blik aflevert in combinatie met rentmeesterij. De opleiding tot rentmeester lijkt tegenwoordig marginaal, er is weinig aanwas. Die zorg deel ik met de Nederlandse Vereniging van Rentmeesters.'

Jubileumboek

Terug naar de prijs. Voor het prijzengeld dat bij de award van VVA Larenstein en Van Hall Larenstein hoort, wist Van Vugt gelijk een goede bestemming: zijn medewerkers, waarmee hij samen het bedrijf Meander in 25 jaar zo succesvol heeft kunnen opbouwen. In de glorie dagen waren er zo'n twintig medewerkers, nu na het oprabbelen uit de crisisjaren zit hij weer op zestien. 'Ik heb een paar slechte jaren gehad, maar het bedrijf had

gelukkig wat vet op de botten. Dat en nog veel meer zaken komen allemaal in het jubileumboek. Ik laat dat boek maken gewoon uit trots op Meander. Ik leg uit wat Meander is, wat we doen, wat we gedaan hebben en waar we goed in zijn. De rode draad is mijn boodschap aan opdrachtgevers: probeer bij grondverwerving het proces eenvoudig te houden en niet alles in structuren en procedures te vangen. Deze visie had ik aan het begin van mijn carrière en is nooit veranderd. De maatschappij verandert, maar mijn visie op het onderhandelen over taxeren, grondaankopen en onteigenen niet. Keukentafelgesprekken met de mensen van wie je de grond wilt aankopen blijven erg belangrijk. Elkaar helder aanspreken en zeggen waar je voor staat, en werk op basis van vertrouwen.'

Gemeentehuizen

Van Vugt bladert door een proefdruk van zijn boek en laat een aantal foto's zien van hoe hij begon als zelfstandige in de voormalige kippen-schuur en latere garage van zijn woonboerderij in Herpen. Na allerlei tussenstappen kocht hij tien jaar geleden het huidige bedrijfsonderkomen: het voormalige gemeentehuis van Oeffelt. 'Dit is al mijn derde gemeentehuis. Het begon met het gemeentehuis in Grathem dat ik voor Meander kocht. In Horn huurde ik het gemeentehuis. Ik ben nog bezig geweest met het gemeentehuis in Berghem en Schaijk, maar uiteindelijk kocht ik het gemeentehuis in Oeffelt', vertelt Van Vugt in de voormalige burgemeesterskamer naast de hoofdingang van het pand. Zijn diploma's van Larenstein – Middelbare en Hogere Bosbouw en Cultuurtechnische School – hangen op een prominente plek aan de muur naast zijn rentmeestercertificaat. Vanuit zijn bureaustoel kijkt er dagelijks tegenaan. 'Ik vind het normaal om trots te zijn op de school en de opleidingen die ik heb gevolgd. Wel ben ik ervan overtuigd dat wanneer mijn opleiding meer internationaal georiënteerd zou zijn geweest, zoals tegenwoordig, ik er voor mijn bedrijf nog meer uit had kunnen halen.'

Ondernemende student

Terugblikkend kun je zeggen dat hij als student al het ondernemende in zich had. Na schooltijd, in de weekenden en vakanties maaide hij bermen, legde hij tuintjes aan en werkte hij in de ijzerhandel van zijn zwager. 'Het lag, zonder dat ik er

'De maatschappij verandert, maar mijn visie op taxeren, grondaankopen en onteigenen is nog steeds dezelfde'

CARRIÈRE

Harrie van Vugt

Opleiding / MBCS, 1980; HBCS, 1984; Koninklijke P.B.N.A (taxateur onroerende goederen), 2000

Werk / Beëdigd rentmeester NVR, register-taxateur BV/LV en directeur van Meander Grondverwerving en Advies sinds 1993; diverse werkzaamheden op het gebied van taxatie, grondverwerving en advisering bij onder andere waterschappen, gemeentes, provincies, Rijkswaterstaat en particuliere opdrachtgevers zoals ontwikkelaars en nutsleveranciers. Na het afstuderen in 1984 voerde Harrie van Vugt al veel van deze werkzaamheden uit bij verschillende werkgevers.

Website

www.meanderbv.nl

bewust mee bezig was, in de lijn van wat ik nu doe. Voor school moest ik stage lopen, maar eigenlijk had ik al lang mijn eigen stages in mijn vrije tijd geregeld. Voor school ging ik doorde-weeks naar een aannemersbedrijf en zaterdags werkte ik voor het cultuurtechnische bedrijf. Overeenkomstig werk. Op een gegeven moment werd ik door beide bedrijven betaald, mijn studie kon ik ervan financieren.' Van Vugt meanderde door beide studies heen. Van de MBCS stoomde hij door naar de HBCS. 'Ik begon gelijk in het tweede jaar en een half jaar later zat ik ineens in de vierde. Dat kwam omdat ik op de directie afstapte met het verzoek om de opleiding nog sneller te mogen doen. Ik was toen al erg direct. En ja, de directie was toch wel zo vooruitstrevend om mij vrijstellingen te geven.'

Korte carrièreschets

Na zijn opleiding duurde het nog een aantal jaren voordat hij besloot voor zichzelf te beginnen. Van Vugt werkte als projectleider rioleringen totdat een uitvoerder hem adviseerde om bij het waterschap te solliciteren. 'Och, ik luister graag naar andere mensen. Ik ging op gesprek en werd het. Aanvankelijk dacht ik: waar ben ik toch terechtgekomen! Maar het plezier in het werk groeide en ik kreeg het vertrouwen om voor het waterschap grond aan te kopen. Ik ging naar buiten en haalde de benodigde handtekeningen binnen. Het waterschap kon aan de slag. Dat het zo makkelijk ging, waren ze niet gewend. Het ging heel goed en ik vond het leuk.'

Bij de gemeente Tilburg ging het om soortgelijk werk, maar om veel grotere aankoopbedragen, tot 3 à 4 miljoen gulden. Hij kocht grond voor het te ontwikkelen stadsdeel Reeshof. 'Als boerenzoon wist ik dat de boeren er nog spijt van zouden krijgen. Zoals ook mijn vader spijt had gekregen. Soms dacht ik wel: wat ben ik aan het doen.' Grondverwerving is een harde wereld, maar Van Vugt doet het toch met groot plezier. Hij solliciteerde met succes bij Rijkswaterstaat, omdat hij nieuwsgierig was naar het reilen en zeilen van nationale projecten en werd vervolgens gehunt voor ingenieursbureau Oranjewoud, het tegenwoordige Antea Group, die een afdeling grondzaken wilde opzetten. 'Anderhalf jaar later besloot ik voor mezelf te beginnen. Als ik een afdeling kan opzetten, kan ik ook een eigen bedrijf opbouwen. In mijn netwerk vroeg ik mijn contacten of er projecten voor me lagen. Ja die waren er; ze gunden het me.' Al snel keek hij uit naar medewerkers. Dat wilde hij ook. 'Ik ben een teamspeler,

op z'n Brabants: 'me 'n ander'. Ofwel meander.' Een aantal medewerkers werkt al jaren bij Meander, sommigen vrijwel vanaf het eerste uur. Een deel werd concurrent-collega. 'Ik heb meerdere medewerkers opgeleid. Aan de ene kant voelt dat mijn trots, aan de andere kant kan het zakelijk een nadeel zijn.'

Voldoening

Trots is een terugkerend item in het interview. Op welke projecten kijkt hij met trots terug? 'Als ik voor de vuist weg antwoord, dan zeg ik HSL en A16, de grootste projecten van Meander. Maar het meest trots ben ik op de moeilijkste grondverwervingsonderhandelingen. Misschien is dat een mooie aanvulling voor in mijn boek.' Van Vugt maakt snel aantekeningen voor zijn tekstschrijver en vervolgt: 'Dat iemand moet verkopen, het eigenlijk niet wil en dan uiteindelijk toch overstag overgaat. Daar haal ik de meeste voldoening uit. Het zijn de dwarsliggers die het vak interessant maken. Naderhand zoek ik de mensen nog een keer op. Ik ben iemand die teruggaat, als één van de weinigen. Dit is ook zo'n punt waarover ik de overheid al vaker heb geadviseerd: Praat na.' Het jubileumboek waarin Van Vugt dit soort inzichten verwoordt, is zijn persoonlijke document over taxeren, aankopen en onteigenen van gronden. Een terugblik, maar het bedrijf gaat ook door. Zeker weer 25 jaar is zijn doelstelling, zoals hij tijdens de prijsuitreiking Alumnus van het Jaar 2018 aankondigde. Zelf wil Van Vugt nog jaren door, maar op een gegeven moment zal hij er toch een punt achter moeten zetten. Voor dat doel verkoopt hij zijn aandelen. 'Ik ben er al jaren mee bezig. Zelfs drie keer heb ik mijn aandelen verkocht, maar om uiteenlopende redenen heb ik ze terug moeten kopen. De aandelen verkopen zal zeker wel lukken, ook de uitvoering van het inhoudelijke werk is niet het punt. Dat geldt wel voor het binnenhalen van werk. Het acquireren en het netwerk, daar ben ik me steeds meer van bewust, hangt aan mij.' Met zijn instelling me 'n ander zal er zich vast een oplossing aandienen. Net zoals hij met inzet, de goede opleiding, kennis, gedrevenheid en energie samen met anderen een bedrijf met een stevig fundament heeft neergezet. Nu eerst maar op z'n Brabants met volle teugen genieten van het leven en van het bedrijf. Dus feest vieren. Gefeliciteerd Meander!

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HANS DIJKSTRA/GAW.NL

Cursus Ambassadeur leefbare stad geeft verdieping

Dionysios Sofronas, directeur van familiebedrijf Aardoom Hoveniers, is eigenlijk al jaren ambassadeur voor de leefbare stad. Maar nu na het doorlopen van de gelijknamige cursus van Van Hall Larenstein en NL Greenlabel nog meer en nog beter onderbouwd.

Aardoom Hoveniers bestaat 225 jaar en is daarmee het oudste hoveniersbedrijf van Nederland. Het bedrijf beweegt mee met ontwikkelingen in de samenleving en behoort tot de voorlopers in duurzaamheid. 'We zien het als onze missie om een klimaatbestendige en leefbare buitenruimte te promoten en mensen te inspireren. Of dat nu een particulier, bedrijf, school, een zorginstelling of een gemeente is', licht Sofronas toe. Ze dragen dan ook al enige jaren het NL Greenlabel dat garant staat een duurzame buitenruimte. Waarom dan nog een cursus Ambassadeur leefbare stad? Sofronas

ziet een grote waarde. 'Onze opdrachtgevers zijn in beweging, er ontstaan nieuwe wegen voor samenwerking. Projecten beginnen steeds vaker met een droom, waarvoor nog geen budget beschikbaar is. Ik vind het leuk en een uitdaging om op een andere manier business en projecten te realiseren waar je vrolijk van wordt. Maar wat ik graag nog wilde leren is om het planmatiger aan te pakken.' Die kennis deed hij op tijdens de negendaagse cursus met inspirerende inleidingen en samenwerking in diverse praktische casussen. 'Doordat je in aanraking komt met wetenschappers en uiteenlopende

experts versterk je je kennis en kun je ontwerpen nog steviger en meer onderbouwd neerzetten. In de cursus heb ik geleerd en gezien wat een ecooloog kan betekenen bij het inrichten van een groene buitenruimte. Voorheen nam ik dat minder serieus.'

Elke cursist voert een business case uit om aan de eigen gestelde leerdoelen te werken. Sofronas bracht 'natuurlijk spelen voor honden' in. Aardoom Hoveniers had al enkele projecten gerealiseerd bij dierenpensions. 'Het is een doorvertaling van het groene schoolplein met natuurlijk spelen voor kinderen. Dierenasiels en -pensions zijn vaak geen prettige omgeving voor honden om te spelen en te bewegen. In de business case leerde ik dat ik spelen voor honden breder kan oppakken. Honden hebben een grote maatschappelijke waarde. Als ik uitga van een bredere doelgroep kan ik een product ontwikkelen dat voor meer honden van toepassing is. De kans dat het concept dan opgepakt wordt neemt toe.'

Sofronas vond de mix aan cursisten interessant. 'Het was een gemêleerd gezelschap: diverse deskundigen gemeenten en praktijkmensen van grotere en kleinere groenbedrijven. Hierdoor hebben we veel van elkaar kunnen leren. Zo kreeg ik een betere kijk op hoe het intern bij een gemeente eraan toegaat. Nu weet ik beter hoe je een gemeente het beste kunt benaderen. In die zin hebben we elkaar allemaal praktisch verder kunnen helpen met als ultieme doel: leefbare steden. Wij zijn er klaar voor om er verder invulling aan te geven, wij nemen mensen graag mee naar die betere leefomgeving.'

Meer informatie

Cursus Ambassadeur leefbare stad
Organisatie: Van Hall Larenstein in samenwerking met NL Greenlabel
Start: 12 februari 2019
Locatie: Velp
Cursusduur: 9 dagen
Kijk op de website www.hvhl.nl/cursussen
of neem contact op met afdeling Trainingen & Cursussen via 026 369 5695 of info.tc@hvhl.nl

'Sport geeft balans en stabiliteit in je leven'

Renske Winters was blij verrast met haar nominatie voor Alumnus van het Jaar 2018. Maar waarom zij? Weliswaar is ze tienvoudig wereldkampioen schaatsen voor Masters (senioren) en heeft ze haar eigen bedrijf Sporterinbalans, maar als landschapontwerper bij het Rijksvastgoedbedrijf doet ze toch niet iets opmerkelijks? Dan moet het wel het totaalplaatje zijn, oordeelt ze. Zo is het precies. Winters laat zien waar doorzettingsvermogen je kan brengen.

'Als ik de prijs had gewonnen en een college op Larenstein zou geven, dan zou ik aanstippen dat je meer van je studietijd moet maken dan zo snel mogelijk afstuderen en een baan zoeken. Ik weet dat velen voor hun studie flink geld moeten lenen, maar er is meer in het leven. Denk na over wat je met je leven wilt en ga dát doen. Daar heb je de rest van je leven wat aan.'

Renske Winters geeft deze boodschap mee in het café aan de IJsselkade van Doesburg. Het was lastig om deze afspraak te plannen. Ze heeft een vol programma. Naast een parttime baan als landschapontwerper is ze altijd bezig met sport, deels vanuit haar bedrijf Sporterinbalans dat ze sinds zes jaar runt. Ze geeft in Doesburg bootcamps, individuele krachttrainingen en clinics voor het scholenproject Sjors sportief. Ook op andere locaties (onder andere Papendal en Posbank) is ze actief met groepen, waaronder bedrijven. Verder traint ze voor haar eigen schaatswedstrijden en doet ze een opleiding schaatstrainer/coach. 'Kom maar

op vrijdagochtend', zegt ze. 'Na de bootcamp kunnen we even praten bij een kop koffie.' Zo gezegd zo gedaan.

Winters komt naar het café toegelopen. 'Na bijna een uur vinden de bootcampers dat ze genoeg gedaan hebben en dan verzin ik nog even een wat zware oefening. Dan verzuchten ze: 'Oh, dat ook nog.' Het is een beetje plagen, maar ze moeten wel voelen dat ze wat gedaan hebben.' Haar bootcamps zijn geschikt voor iedereen. Met handigheidjes vult ze het programma zo in dat er voor iedereen voldoende uitdaging is. 'Bootcamp is buitensport', legt ze uit. 'Je maakt daarbij gebruik van de omgeving, zoals de bankjes op de IJsselkade en de trappen met grote treden naar de rivier. Ik neem attributen mee om oefeningen gevarieerd te maken. Het gaat om uithoudingsvermogen en het trainen van balans, stabiliteit en coördinatie.'

Wedstrijdschaatsen

Winters raakt op dreef en lacht: 'Als ik voor een groep een presentatie geef, zeggen

mensen wel eens: 'Ze praat net zo snel als ze schaatst!' Snel schaatsen doet ze inderdaad, en dat op haar 42^e. 'Wedstrijdschaatsen vind ik nog steeds hartstikke gaaf. Ik weet dat het eens ophoudt met de snelle tijden, maar toch. Twee jaar geleden in Calgary, een internationale seizoensafsluiter van de The Finals, verbrak ik op mijn veertigste nog mijn persoonlijke record op de 1500 meter. Op de andere afstanden, 500 en 1000 meter, kwam ik er heel dichtbij.'

Haar recept? 'Ik ben nooit met schaatsen gestopt en altijd goed blijven trainen. In Thialf reed ik vorig jaar trainingswedstrijden bij het Schaatscircuit voor jong en oud. Het gaat nergens over, maar ik reed de snelste Nederlandse tijd ooit op de 1500 meter.' Het enige wat ze merkt is dat ze langzamerhand aan het begin van het schaatsseizoen meer tijd nodig heeft om op niveau te komen. 'Maar toen ik dit jaar in november weer voor het eerst in Thialf reed, voelde het toch weer goed. Eigenlijk was ik van plan geen WK meer te rijden – ik hoef niet meer zo nodig de hele wereld over, ik heb genoeg gewonnen, ben tienvoudig wereldkampioen Masters –, maar nu het WK Sprint in maart in Leeuwarden wordt gehouden, is het toch gaaf om mee te doen.'

Yvonne van Gennip

Winters groeide op in Sint Jansklooster (Noordwest-Overijssel), waar ook Evert van Benthem, tweevoudig Elfstedentochtwinnaar, zijn roots heeft. Elke winter lag er natuurijs. De jonge Renske deed mee aan schoolwedstrijdjes en won die vaak. Het schaatsen begon echt te kriebelen toen ze in 1988 in pyjama voor de kachel op televisie Yvonne van Gennip vanuit het niets goud op de Olympische Spelen zag winnen. Toen dacht ze wel: 'Dat wil ik en ga ik ook doen.' Maar haar ouders hadden geen tijd om de kinderen ergens naartoe te rijden. Er moesten koeien gemolken worden. Op een gegeven moment kwam er een skeelerclub in haar dorp. Via die club kwam ze bij een schaatsclub en kon ze meerijden naar de ijsbaan. Winters was inmiddels zestien, te oud voor een professionele carrière. Ze is er nuchter onder dat het zo is gelopen.

'Ondertussen heb ik drie generaties schaatsers overleefd en ben ik er nog steeds! In Enschede train ik als enige senior mee met het schaatstalent. Het kost moeite ze bij te houden, moet ik eerlijk bekennen – mijn tong hangt op de schoenen – maar die uitdaging vind ik mooi.'

Het wedstrijddijden neemt af, maar als trainer/coach zal ze actief blijven. Daarvoor volgt ze op zaterdagen in Enschede een opleiding tot schaatstrainer. 'Het is fijn om meer gestructureerd trainingen te kunnen geven en het papiertje te halen. Het is een verdieping voor mezelf.'

Altijd buiten

Een beetje opmerkelijk is het wel dat Winters, die zo fanatiek met sport bezig is, toch tuin- en landschapsinrichting is gaan studeren. Toen ze na de mbo-opleiding

Naam Renske Winters
Bedrijf Sporterinbalans
Vestiging Doesburg
Medewerkers Geen
Opleiding Tuin- en Landschapsinrichting, 2004

→
www.sporterinbalans.nl

hovenier en boomteelt in Frederiksoord wilde doorstuderen, neeg ze inderdaad sterk naar een sportopleiding. Na een dag meelopen en testen, ontdekte ze dat ze lang niet alle sporten leuk vindt en geen sportleraar wilde worden. Aan de andere kant trok het groen. 'Als kind wilde ik altijd buiten zijn, sport vond ik leuk en tekenen ook. Uiteindelijk is het allemaal bij elkaar gekomen. Als landschapsontwerper kom ik veel buiten. Tekenen doe ik ook nog veel. Een ontwerper gebruikt nog steeds de schetsrol. Dat blijft.'

Bij het Rijksvastgoedbedrijf werkt ze in een groepje van zes landschapsontwerpers-/architecten. Defensie is de grootste klant. 'Weinig mensen zien wat we doen, maar op Texel bij kazerne Joost Dourlein heb ik het Tweede Wereldoorlog-monument voor gefusilleerden een beter aanzicht gegeven. Dat kan iedereen bekijken. Voor Defensie richt ik met name kazerneterreinen in op basis van het functionele programma van eisen. Daarbij komt ook esthetiek en integraliteit kijken. Dat is immers de kracht van de landschapsontwerper. Je zoomt uit en kijkt in welke omgeving de kazerne ligt. Zijn er historische lijnen die je kunt gebruiken? Je houdt rekening met het beheerniveau, het groen moet wel te onderhouden zijn. Ook hebben we te maken bovengrondse en ondergrondse infra en met bijzondere flora en fauna. Veel natuurwaarden in Nederland zijn te danken aan Defensie.'

Competenties

Zes landschapsinrichters voor alle Defensie-terreinen is een bescheiden team. Het is soms best lastig om voor de projecten die ze doen alle ballen hoog te houden, beaamt Winters. 'Maar door het sporten heb ik bepaalde competenties ontwikkeld die ik goed kan inzetten. In de sport moet je om de trainingen goed te doen plannen en organiseren. Dat geldt ook voor het werk, anders krijg je het niet af. Ik ben iemand die aanstuurt, ontwikkelt en doorpakt. Een sporter heeft doorzettingsvermogen. In het werk is het handig om die eigenschap ook te hebben.'

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HANS DIJKSTRA/GAW.NL

Oosterwold: kolonist in je eigen afstudeerproject

In Flevoland verrijst een woongebied met 15.000 woningen, waar de bewoners zelf inhoud geven aan gebiedsinrichting en stadslandbouw. Uniek in Nederland. 'Het proces is een avontuur', zeggen de Larensteiners Melanie Koning en Wiebren Koers die er wonen. 'Maar het is ook een hartstikke gaaf experiment, waar veel vrienden ons mee helpen.'

Melanie Koning slaat een paal om de erfgrans te verduidelijken, feb 2017.

Oosterwold was voor Melanie Koning het onderwerp van haar afstudeeropdracht voor Tuin- en Landschapsinrichting. 'Ik moest invulling geven aan het concept organische stedenbouw. Toen ik er in 2010 mee bezig was vond ik het superleuk. Ik ontwierp een ronde stad met in het centrum een melkveehouderijlandchapspark.' Haar afstudeerscriptie vatte ze samen als: 'Het transformeren van een open polderlandschap naar organische stedenbouw met een lage woningdichtheid, gecombineerd met zelfvoorziening in energie en voedsel. Het concept van het masterplan was: Kolonisten van Almere: gelijk aan het spelbord Kolonisten van Catan vestigt men zich op de randen uit tactische overwegingen.' Tegenwoordig is ze zelf kolonist in Oosterwold samen met haar vriend Wiebren Koers, afgestudeerd Land- en Watermanager. 'Nu het project echt van de grond

komt, vind ik Oosterwold nog veel gaver. Destijds was het normaal om de agrarische grond als geheel om te vormen. Nu gebeurt het kavel voor kavel, wat een veel verrassender resultaat geeft.'

Wonen en kalveren

Melanie kreeg weleens vragen waarom ze niet overwoog om zelf in Oosterwold te gaan wonen. 'Ik had altijd argumenten om het niet te doen. Wiebren en ik hadden geen vast arbeidscontract, we vonden een huis kopen te risicovol.' De tijd verstreek, de situatie veranderde. In de wijde omtrek van Amsterdam zochten ze vergeefs naar huizen. 'Op een gegeven moment zeiden we tegen elkaar: Oosterwold, we gaan het gewoon doen. Dat kwam ook omdat Wiebren als boerenzoon een paar kalveren wilde gaan houden. Hij zocht daarvoor een stukje grond. Hier in Oosterwold kunnen we al onze wensen combineren.'

De voorwaarde dat je de helft van je grond moet bestemmen voor stadslandbouw is voor ons alleen maar fijn. En de locatie is perfect: ik werk als landschapsarchitect bij de provincie Lelystad, Wiebren is geotechnisch adviseur bij Voorbij Funderingstechniek in Amsterdam en zijn familie woont in Kampen.'

Het huis van Melanie en Wiebren ligt nog vrij eenzaam in het voormalige akkerland. 'Onze burens hebben pas vorige week hun grond gekregen en er een tijdelijke stacaravan neergezet', vertelt Wiebren. 'Afgelopen zomer zaten we hier nog moederziel alleen. Dat huis verderop is pas afgelopen maand uit de grond gestampt. Die mensen daar zijn juist weer drie, vier maanden bezig; ze bouwen zelf een strobale woning. En daar heb je een traditioneel huis met een stal', wijst Wiebren, 'en daar een kaswoning. We hebben geen welstandcommissie. Je kunt hier van alles verwachten.' Oosterwold oogt inderdaad als een kolonistenlandschap.

De stadsboer aan het begin van de straat heeft een knalrode stal en andere gebouwen in antroposofische bouwstijl neergezet. Wiebren en Melanie zijn blij met de boer. Daardoor blijft het land voor hun huis in gebruik voor akkerbouw en houden zij vrij zicht.

Veel mag, weinig moet

Oosterwold beslaat 43 vierkante kilometer aan weerszijden van de A27 en ligt zowel in gemeente Almere als Zeewolde.

De grond die in de eerste fase wordt uitgegeven is eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf. Geleidelijk komt het akkerland in handen van particulieren die er een spannende woon- en werkomgeving van maken, waarvan niemand het eindresultaat kent. Je kunt goed zien dat er weinig spelregels zijn voor de gebiedsinrichting. Veel mag, weinig moet. Het begint met de keuze van de kavels. De bewoners kunnen in grote mate de grootte en vorm hun kavel kiezen en er invulling aan geven. Melanie: 'Er zijn landbouw-, landschaps- en standaardkavels te verdelen. Toen wij ons inschreven waren de landbouw- en landschapskavels al vergeven. Landschapskavels moet je openstellen voor publiek. Op landbouwkavels ligt de nadruk op productie. Larensteiner Floris Molenbeek heeft samen met vrienden bijna een hectare en is die aan het ontwikkelen.'

Wiebren en Melanie kozen een stuk land van 3500 vierkante meter. Wiebren: 'November 2016 hebben we onze stip op de kaart gezet. We zijn echt op tijd ingestapt. Mensen die zich nu melden, komen op een wachtlijst te staan. Je ziet de verschillende fasen van het project, van early adopters, voorlopers naar een veelvoud van initiatiefnemers.'

Inrichtingsplan

Voor de inrichting van elke kavel moet een ontwikkel- en waterplan ter goedkeuring worden ingediend. De één wil een fruitboomgaard aanleggen, de ander bijen houden, groenten telen of vissen kweken. Melanie: 'Je moet aantonen dat je aan alle spelregels voldoet en laten zien dat jouw idee past bij de filosofie van de project. Helemaal vrij ben je dus niet.'

Wiebren Koers (met oranje hesje) begeleidt het heien van de palen met zijn collega's van Voorbij Funderingstechniek, feb 2017.

Bosplantsoenplantdag met een groep vrienden. Er wordt een windsingel aangeplant, feb 2017.

De helft van hun grond bestemmen Melanie en Wiebren voor het houden van kalveren, een moestuin en fruitbomen. 'Het vlees gaan we lokaal verkopen en zelf opeten.' Op de andere helft staat hun huis met tuin, schuur, waterberging annex zwembad, windsingel en een helofytenfilter. Hun gasloze huis met zonnepanelen en warmtepomp is opvallend compact. 'We hebben niet veel woonruimte nodig en wilden het betaalbaar te houden. In Purmerend woonden we op een kleine flat en vonden dat prima.' Wiebren voerde de regie voor het leggen van de fundering. 'Als geotechnisch adviseur ben ik thuis in het berekenen van de lengtes voor heipalen. Het leuke was dat ik het heien zelf kon begeleiden, omdat de machine van mijn werkgever kwam. De machine arriveerde zo ongeveer op de natste dag van het jaar. Het was een hele toer om hem op de goede plek te krijgen en het werk te doen. Ik heb nog zelf een paal geheid en Melanie ook.' Het huis lieten ze prefab maken en arriveerde op een ochtend in mei. Nog geen halve dag later stond het op zijn plaats', vertelt Melanie. 'We willen alleen nog een groendak maken.' Wat ze nog gaan bouwen is een schuur in hooibergvorm. Die wordt ongeveer twee keer zo groot als hun huis. Wiebren: 'We houden van klussen. Er komt ook nog een kas aan vast.'

Helofytenfilter en waterberging

Voor het huis is een helofytenfilter aangelegd. Melanie: 'Bewoners hebben de keuze uit een helofytenfilter of IBA, want er komt geen riolering. Wij kochten een zelfbouw pakket en gingen in februari/maart aan de slag.' Achter en naast hun huis is een flinke waterberging. Melanie: 'Die is op elke kavel verplicht,

Aanleg van de waterberging.

Het huis wordt geplaatst, mei 2017.

Er is geen riolering. Melanie en Wiebren kozen voor een helofytenfilter.

De achterburen bouwen zelf een huis van strobalen, oktober 2018.

onder meer om de verharding te compenseren. Deze warme zomer was het ook een fijne zwembijver.' De taluds zijn ingezaaid met speciaal oeverzaad. Laat nu de biodiversiteit maar komen! De grond die bij het graven is vrijgekomen ligt op een flinke bult. Wiebren: 'Die moeten we nog verwerken. Voor elk perceel geldt een gesloten grondbalans.'

Aan de westkant is een windsingel aangeplant met 250 stuks inheems bosplantsoen. Melanie: 'Ik wil nog graag een aantal bomen erbij planten, waaronder linde, walnoot, koningsnoot, els, kastanje en geelhout. Daarna gaan we verder met fruitbomen en kleinfruit. Er is de komende jaren nog genoeg te doen.'

Melanie en Wiebren hebben het geluk dat ze door hun opleiding over de nodige kennis beschikken om zo'n project aan te pakken. Melanie maakte het ontwerp voor hun kavel en Wiebren overlegde met nutsbedrijven over waar de nutsvoorzieningen moesten komen. 'De plannen heb ik in Autocad uitgewerkt.' Melanie vult aan: 'Al hebben wij de nodige kennis, andere buurtbewoners komen er ook wel uit hoor. Als iemand een vraag stelt op onze gezamenlijke Facebook-pagina, komt er altijd wel iemand met een advies of het aanbod om samen ernaar te kijken.' De bewoners hebben sowieso veel contact en overleg. Wiebren: 'Met de hele straat zit je in een vereniging. Daarmee heb je al een binding. In het begin, toen er nog helemaal niets was, hebben we een tentje opgezet om samen te vergaderen.' Op de nutsvoorzieningen na financiert de vereniging, tien huishoudens, zelf de aanleg van de straat. 'Je moet met elkaar eruit komen. Samen tekenen we het tracé en moeten we de ruimte ervoor vrijhouden.'

Wij zijn door dit proces heen gevlogen. In ons geval was het tracé min of meer bepaald. De gemeente heeft er sterk op gestuurd. De weg moest er snel komen, omdat de boer voor de oogst een kavelpad nodig had. Onze straat werd een lange rechte betonnen weg, waar de boer superblij mee is. Voor ons is het heel fijn dat hij de weg kon voorfinancieren. De aanleg is kostbaar.'

Winkels

Rondkijkend zie je nog geen winkels in Oosterwold. Die komen er wel, verzekeren Melanie en Wiebren, onder meer een bakkerij en bij de boer een boerderijwinkeltje. Echte supermarkten zijn niet gepland. Melanie: 'Op initiatief van de gemeente is er een dialoog gestart over wat er nog allemaal moet gebeuren of komen. Het uitruilen van producten komt dan ook aan de orde. Wiebren en ik hebben straks vlees, fruit en kasgroenten. Via Facebook worden al de eerste producten aangeboden. Op den duur zal er wel een winkel komen met producten van Oosterwold. Daarvoor is het nog te vroeg. Iedereen is druk met bouwen. Kom over een paar jaar maar eens terug. Dan zal het er hier heel anders uitzien.'

TEKST RIA DUBBELDAM EN EDWIN VRIEZEN

FOTO'S WIEBREN KOERS, MELANIE KONING EN RIA DUBBELDAM

De VVA zet in de rubriek De gastdocent een aantal docenten in het zonnetje. Gastdocenten vormen een brug tussen praktijk, onderwijs, studenten en de nieuwe generatie experts.

José van 't Hull

'Samen met de jongeren op excursie!'

'Larenstein is voor mij echt thuis komen! Een open, transparante sfeer, lekker informeel en het is gewoon klein en knus.' Vol enthousiasme ratelt José van 't Hull over haar studietijd. Een keer per jaar keert zij terug om als gastdocent over de praktijk te vertellen. Als gebiedskenner en technisch manager neemt ze ook studenten mee het veld in.

Waterschap Rijn IJssel heeft een overeenkomst met hogeschool Van Hall Larenstein. Medewerkers verzorgen af en toe gastcolleges voor de opleiding Land- en Watermanagement om studenten kennis te laten maken met de praktijk. Beleid, waterkwaliteit, processen en projecten komen daarbij aan bod. José neemt jaarlijks de veldexcursie voor haar rekening. Als goede voorbereiding daarop geeft ze de dag ervoor twee uur college waarin ze vertelt over het stroomgebied Baakse Beek. In het stroomgebied bezoeken de studenten diverse locaties: een verdeelwerk waar diverse watergangen samenkomen, kunstwerken zoals stuwen, duikers en een vispassage. 'We laten zien wat het waterschap doet en waarom. Met de studenten ga ik daarover in gesprek.'

Goede samenwerking

Ze is enthousiast over deze methodiek. 'Toen ik student land- en watermanagement was hadden we dit niet, erg jammer. Studenten moeten niet alleen kennis uit boeken halen. Ze zijn leergierig en je merkt door de vragen dat ze oprecht interesse hebben. Wij laten zien waar studenten later kunnen werken. Het waterschap is natuurlijk een partij waar veel LWM'ers terecht komen. Als we alle Larensteiners bij het waterschap weghalen stort het gebouw in', grapt Van 't Hull.

Ze laat zien dat het vak een inhoudelijke en procesmatige kant heeft. 'Als gebiedskenner moet ik technische kennis hebben voor opgaven als 'hoe houden we schoon water' en 'hoe houden we droge

voeten'. Maar vooral moet ik procesmatig kunnen handelen. Het waterschap heeft een hele transitie ondergaan. Samen met de gebiedseigenaren maken we tegenwoordig de plannen. Dit vraagt een andere werkmethode en handwijze. Je moet openstaan voor ideeën van grondeigenaren en samen tot een compromis komen. Ik ben echt een verbinder, als gebiedskenner is dit een ideale competentie.'

Vrouw van de inhoud

Van 't Hull is een gedreven docent. Ze loopt naar een flipover en licht wat ze wil uitleggen toe in begrijpelijke schetsen. 'Ik houd van visualisaties en wil graag dat studenten snappen waar het over gaat. Om nog beter te leren visualiseren heb ik onlangs

een cursus zakelijk tekenen gevolgd – het waterschap stimuleert eigen ontwikkeling. In mijn vrije tijd ben ik veel aan het tekenen om mijn hoofd leeg te maken. Het leek me een ultieme kans om processen bij het waterschap te tekenen.'

Al is doceren nog zo leuk, toch zal ze niet van beroep veranderen. 'Voor één dag in de week lijkt me het leuk, maar ik ben toch een echte vakvrouw. Ik wil met de inhoud bezig zijn. Hoe gaaf zou het zijn als ik later met pensioen ben en lekker kan wandelen door projecten waar ik een steentje aan bijgedragen heb!'

TEKST LEONIE HEUTINCK,

FOTO GERT JAN VAN DER VEEN

Wolven passen in het Nederlandse ecosysteem

Er zwerven enkele wolven in Nederland rond. De emoties lopen op. Mensen juichen hun komst toe of zijn er sterk tegen gekant. Kunnen we in ons land nog met wolven samenleven? Zo ja, hoe kunnen we hun vestiging faciliteren? Zo nee, waarom niet en wat kunnen we doen om de komst van de wolf te ontmoedigen?

Reacties

Jeroen Heijmerink

Tuin- en Landschapsinrichting,
1999

Adviseur bij Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland (RVO.nl)

'Persoonlijk vind ik de wolf een mooie toegevoegde waarde in het ecosysteem. Bij een volwaardige ecosysteem denk ik aan een natuurlijke balans, niet aan kunstmatig tuinieren. Veel natuurgebieden als Oostvaardersplassen en Veluwe zijn nu niet in balans. Zonder de toppredator de wolf heeft de mens noodgedwongen de taak van het in balans houden van de wildpopulaties. **Voor definitieve vestiging van de wolf en een meer natuurlijke balans is het belangrijk dat natuurgebieden gekoppeld zijn.** Helaas heeft de voormalige staatsecretaris Bleker met

één van zijn mindere besluiten een streep door grote verbanden gezet. Erg dubbel als ik hem met discussies over een Oostvaardersplassen als deskundige op de televisie zie. Voor de spanning tussen wolven en agrarische belangen zijn oplossingen beschikbaar. Er bestaat inmiddels een draaiboek met behorende protocollen.'

Bas Worm

Land- en Watermanagement,
1992

Vicevoorzitter Vereniging het
Edelhert

'Ja, wolven passen in onze ecosystemen. Immers: ze komen op eigen kracht onze kant op, meestal zwerfend, maar daar waar ze zich blijvend (zullen) vestigen 'passen' ze dus in het daar aanwezige ecosysteme. Punt uit! Faciliteren hoeft niet, moet misschien zelfs ook niet, want dan stuur je weer teveel als mens zijnde. **Het aspect 'als mens weer leren samenleven met de wolf' is eigenlijk allesbepalend.** Nu zijn het landbouwhuisdieren die de eerste emoties oproepen, maar wat als een keer een (loslopende) hond gegrepen wordt, of misschien zelfs een mens (hoe

klein die kans ook mag zijn)? Dan zullen de media allesbepalend zijn en de wijze waarop wij daarmee omgaan. Ik vind de wolf een fascinerend dier, maar eerlijk gezegd hou ik mijn hart vast. Ik hoop dat we als BV Nederland de wolf een eerlijke kans willen geven, maar we moeten daarentegen ook niet te benauwd zijn om echte probleemwolven aan te pakken. Die moeten het zeker niet gaan verpesten....'

Wiebe Kloppenburg

HBCS Bosbouw en Rentmeesterij, 1975
Gepensioneerd sinds september 2016

‘Loeiende wolven, wat doen zij hier? Hun aantal in buurland Duitsland is de afgelopen tijd flink gestegen tot een geschatte 650, verspreid over zeven deelstaten. Enkelen daarvan wonen in het ons aangrenzende Nedersaksen. Weinigen daarvan trekken de grens over, op weg naar een passender leven. Minimaal acht werden dit jaar in ons land waargenomen en eten inmiddels mee. Zij eten hier in vrijheid samen met miljarden andere natuurdieren, doch ook met 156 miljoen cultuurdieren, waarvan 123 miljoen op boerderijen en 33 miljoen thuis.

Ecologen lichten ons voor over wetmatig soorteigen wolfgedrag, over plaats en functie van het bijzondere dier in het ecosysteem, in de Nederlandse natuur. Economen berekenen kosten en baten van indringers en schadelijke mee-eters, spreken over ongepast en ongewenst gedrag binnen de Nederlandse cultuur. En wolven? **Zij spiegelen ons: Past onze cultuur in de natuur?’**

Raymond Schrijver

Dier- en Veehouderij, 1983
Onderzoeker bij Wageningen Environmental Research, team Regionale Ontwikkeling en Ruimtegebruik

‘In de toelichting bij deze stelling wordt de vraag gesteld of we in ons land nog met wolven kunnen samenleven. Dat wekt de suggestie dat we iets te kiezen hebben. Ik denk dat die keuze er niet is. De wolf is internationaal beschermd en klopt hoe dan ook aan onze deur. De wolf kan veel financiële en emotionele schade veroorzaken, en het is zaak om die schade te beperken. **Ervaringen in ondermeer Duitsland laten zien dat je met preventieve maatregelen wolven tot op zekere hoogte een bepaald gedrag kunt aanleren, bijvoorbeeld dat**

ze uit de buurt van landbouwhuisdieren moeten blijven. Het is belangrijk dat iedereen die maatregelen treft. Die preventieve maatregelen (elektrische rasters, waakhonden, stallen) kosten geld. Een belangrijke vraag is wie die lasten moet dragen. Voor het draagvlak zou het goed zijn om de noodzakelijke investeringen ruimhartig uit algemene middelen te vergoeden. De Nederlandse reputatie op dat vlak is echter niet geweldig.’

Marijke Maan-van Treuren

Bos- en Natuurbeheer, 1992
Medewerker advies bij Omgevingsdienst Veluwe/IJssel

‘Hoewel ik geen ecooloog ben, geef ik mijn mening over wolven in Nederland. **Als we ervoor kiezen om deze dieren toe te laten lijkt het me het meest logisch om grote natuurgebieden zoals de Veluwe voor hen te bestemmen.** Omdat de wolf aan de top staat van de voedselpiramide kan hij daar op een natuurlijke manier een rol spelen bij het beheer van de andere fauna, zoals wilde zwijnen en edelherten. Het bekritiseerde afschieten van een teveel aan wild kan zo geminimaliseerd worden. We hebben ook veel stedelijke en agrarische landschappen

waar andere belangen zijn dan natuur. Hier zijn meer dieren (koeien, paarden), waarbij wolven niet gewenst zijn. Want, hoe kun je een wolf leren welk dier hij mag eten en welke niet? Dit zorgt voor teveel overlast, met het gevolg dat er extra geïnvesteerd moet worden om schade te voorkomen.’

Tim Eestermans

Bos- en Natuurbeheer, 2012
Veldmedewerker ecologie bij Teia.nl

‘Volgens het samenwerkingsverband Wolven in Nederland is er in ons land voldoende geschikt leefgebied voor wolven. Of ons land ze bevalt zal moeten blijken. De komst van de zeearend heeft mij ook verrast en die is een blijver. Ecologisch gezien kan de wolf een interessante bijdrage leveren. Ze kunnen meer dynamiek brengen in de bewegingen van wildpopulaties. Dat kan plaatselijk leiden tot variatie in de begrazingsdruk van bijvoorbeeld herten. Hoe de samenleving hierover denkt vind ik ook belangrijk. Een deel van de bevolking zal

waarschijnlijk enthousiast zijn, een ander deel misschien bang. Mensen goed informeren is erg belangrijk voor het draagvlak. **Wanneer kennis ontbreekt, kunnen emoties de discussie overheersen.** Boeren vrezen terecht voor aanvallen op hun vee. Dat kan voorkomen worden met elektrische afrasteringen. En als er schade is moet deze gecompenseerd worden. Als we dat goed regelen is de wolf van harte welkom.’

Een weekend lang HBCS-reünie in Thorn

Na vele maanden van zoeken, vinden en uitnodigen van oud-studiegenoten hielden we eind september een reünie met twaalf HBCS'ers en hun partners, 45 jaar nadat we ons diploma hebben gehaald. De reünie werd opgeluisterd door onze docent Dick van der Weel, dan op één week na 90 jaar.

We komen rond de middag bijeen in Hotel La Ville Blanche in Thorn voor koffie, vlaai en een broodje. We zijn blij elkaar weer te ontmoeten, het voelt als vanouds. Even na 12:30 uur vertrekken we naar Waterproductiebedrijf Heel (WPH), waar Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) jaarlijks 20 miljoen kubieke meter drinkwater uit Maaswater maakt. Ho, Ho! Niet direct uit Maaswater, maar via een ingenieus systeem waar natuur en techniek hand

in hand gaan. Maria Juhász-Holterman, die dertig jaar bij WML heeft gewerkt, vertelt eerst de geschiedenis van het waterdruppeltje en het drinkwater in Limburg. Vervolgens verhaalt zij hoe de waterleidingmaatschappij op deze winplaats van Maaswater veilig en gezond drinkwater maakt. Omdat de mens elke keer weer zowel het grond- als oppervlaktewater verontreinigt gaat haar collega Peter van Diepenbeek op deze bedrei-

gingen in. Hij vertelt welke problemen er zijn en op welke wijze telkens oplossingen worden gezocht en gevonden. Na de discussie en de vragen bezoeken wij het infocentrum en de technische installaties, waar WML-collega Theo Kleuskens ons rondleidt. Het is redelijk weer, dus nog even naar buiten waar we onder andere het grote waterreservoir zien waar het Maaswater meer dan een jaar in verblijft.

De volgende dag na het ontbijt leidt een enthousiaste gids ons in Thorn rond. Zij vertelt over de geschiedenis van het witte stadje en van de harmonieën 'De Bokken' en 'de Geiten'. Na de lunch is het jammer genoeg voorbij. Het was een fijne reünie. Jan Hekman heeft al aangeboden om samen met Harm Janssen de reünie over vijf jaar te organiseren. Wij zien er nu al naar uit en hopen dat er dan weer meer oud-studiegenoten komen.

Om 16:30 uur terug naar Thorn. Het is reuze gezellig en we raken niet uitgepraat in de bar. We laten ons het dinerbuffet daarna goed smaken. Voor het eten staan we even stil bij de reeds overleden jaargenoten. Vorig jaar is Albert Spies overleden. Verschillende leden vertellen over hun vroegere of huidige leven; emotionele, bijzondere of mooie verhalen. Ook het vrijwilligerswerk komt ruimschoots aan de orde. Dit voelt goed. Nog even hebben we tijd om verder bij te kletsen in de bar.

Verslag namens de reünisten:
Maria Juhász-Holterman,
Elze Dijkstra en Henk Post

Van een aantal mensen missen we nog contactgegevens. Bent u zelf jaargenoot, geef dan uw contactgegevens door aan het VVA bureau, 026 3695725 of administratie@vva-larenstein.nl.

FOTO'S HARM JANSSEN EN
HANS WINGELAAR

Uitleg bij de maquette van WPH in het infocentrum.

Aandachtig luisteren naar de gids.

Bijpraten bij de bar.

Bomen in de stad: heb ook aandacht voor esthetiek!

Velen zullen zich de lessen van Jan van Merriënboer herinneren. Met verve doceert hij over het nut en de noodzaak van bomen en beplanting in de stedelijke omgeving. De jaren geven hem gelijk: ingegeven door klimaatverandering kan geen stad meer om bomen heen. Maar zegt hij erbij, vergeet niet de esthetiek. Een bomenplan moet behalve functioneel ook mooi zijn.

Jan van Merriënboer is ruim zestien jaar docent op Larenstein, een man die het vak door en door kent. Gefascineerd door planten, begon hij al op veertienjarige leeftijd als vakantiehelp op een kwekerij. Later had hij zijn eigen hoveniersbedrijf, maar bleef naast het werk steeds studeren en schopte het tot projectleider en docent. Op zijn vijftigste haalde hij nog zijn WUR-masterdiploma met specialisatie in Sociaal Ruimtelijke Analyse. Het is niet te ontkennen: Merriënboer heeft een bijzondere band met het groen. 'Zo vanzelfsprekend als bomen groeien op Landgoed Larenstein is het meestal niet', doceert hij op een mooie namiddag. 'Hier hebben bomen voldoende groei-ruimte, in de stedelijke omgeving is die er lang niet altijd! Kabels, leidingen, verharde oppervlakten, functies als parkeren, wonen en werken en verdichting van de ondergrond; het speelt allemaal een rol.' Aandacht voor bomen start bij het ontwerp. Het cirkeltje getekend in het ontwerp: is dit werkelijk mogelijk? Is de uiteindelijke diameter van de kroon realistisch? 'Als beplantingsdeskundige moet je kritisch kijken naar de maatvoering. Vaak ontstaan na verloop van tijd toch meldingen van bewoners die overlast ervaren. Wortelopdruk, schaalfouten, vruchtval of lichtderving zijn veelvoorkomende problematieken die je moet zien te vermijden. De juiste boom op de juiste plaats is een

Jan van Merriënboer tijdens een college bomen en beplantingen.

cliché oneliner, maar blijft een belangrijk uitgangspunt.'

Ontwikkelingen

Om bomen een betere plek te geven ging de laatste vijftien jaar de meeste aandacht uit naar groeiplaatsverbetering. Denk aan oplossingen als bomenzand, bomengranulaat, boomkratten en boombunkers. Met kritische ogen is gekeken naar het doorwortelbaar volume en zuurstof- en waterdoorlaatbaarheid. Nog steeds vinden er allerlei technische verbeteringen plaats om bomen op de meest kritische plekken te laten groeien.

De laatste jaren is het spectrum bij de keuze van boomsoorten verschoven naar aspecten als klimaatverandering, de hete/droge stad, luchtkwaliteit, waterberging, et cetera. Het wordt erg belangrijk de precieze kenmerken van de boomsoorten te kennen om ze met succes te kunnen toepassen in de stedelijke omgeving.

Waar van Merriënboer vooral aandacht op wil vestigen is dat bomen voor mensen ook een 'existentialistische'

betekenis hebben. 'We moeten niet alleen bomen planten omdat het kan, maar ook creatief omgaan met de rijkdom en reikwijdte van het sortiment. Helaas ontbreekt het bij 'bomenkiezers' vaak aan een degelijke sortimentskennis.'

Baten

Groen is inmiddels niet meer het ondergeschoven kindje in de openbare ruimte. Vooral sinds de waarde van stadsgroen met programma's als The Economics of Ecosystems and Biodiversity' (TEEB) is uit te drukken in keiharde euro's! 'Groen is goed voor de gezondheid, verbetert de luchtkwaliteit, neemt water op, reduceert hittestress en verhoogt de woningwaarde' Bij onze nieuwe onderwijsmodule 'Ontwerpen met bomen in de stad' proberen Hans Jacobse en ik de studenten kritisch te laten kijken naar de boomstructuur in bestaande wijken en wat je zou moeten veranderen om te spreken van een klimaatbestendig-, duurzaam- en creatief boomstructuurplan.'

TEKST LEONIE HEUTINCK, FOTO BEN TER MULL

Normandië, een landstreek met identiteit

Bij Normandië denken veel mensen gelijk aan de Tweede Wereldoorlog. Maar er is meer, ondervonden de deelnemers aan de VVA-buitenlandexcursie van 25 tot 28 oktober. Vier dagen lang dompelden ze zich onder in het Franse leven en ontdekten ze een streek met vele gezichten. Vier deelnemers – Saskia Meijer-Bloemberg, Roland Bierdrager, Lini Vossers en Edwin Vriezen – doen verslag.

Donderdagmorgen 25 oktober. De stemming zit er al snel goed in. Het belooft een afwisselende reis te worden met onderwerpen die raakvlakken hebben met de opleidingen van hogeschool Van Hall Larenstein. Ook is er aandacht voor de geschiedenis van Normandië, zoals de inval van de geallieerden. Op naar het eerste excursie onderdeel: de Jezus-eik in Alouville-Bellefosse.

Deze zomereik van bijna twaalfhonderd jaar wordt beschouwd als de oudste boom van Frankrijk en staat bekend om de twee kapelletjes die

zich binnenin bevinden. De boom biedt inderdaad een bijzondere aanblik. Uit alle macht probeert een constructie de boom in evenwicht te houden. Het deel van de stam waar de schors is verdwenen, is belegd met houten leien en bovenop staat een toren met een kruis. Dat er nog steeds leven in de boom zit bewijzen de bladeren aan de majestueuze takken. Enkele deelnemers rapen de eikels op die onder de boom liggen in de hoop zelf een Jezus-eik te kunnen opkweken. Maria en haar zoon wachten ons op in de kapel op de begane grond. Hier kan

Arromanches-les-Bains.

zelfs een kaarsje opgestoken worden. Een houten wenteltrap voert naar de tweede kapel. Ook hier weer een holle ruimte. De grootste verrassing bevindt zich boven ons. Een ingewikkelde stalen constructie verbindt alle buizen en draden die we buiten al zagen met elkaar; boomverzorging in

optima forma! Hierna vervolgen we onze weg via de Pont de Normandië, een meer dan twee kilometer lange tuibrug, naar het hotel in Caen.

Tweede Wereldoorlog

De tweede dag staat grotendeels in het teken van de Tweede Wereldoorlog. In

De staalconstructie in de Jezus-eik.

Een kijkje in de stal van familie de Haan.

Le vieux bassin van Honfleur.

Amerikaanse begraafplaats in Colleville-sur-Mer.

Arromanches-les-Bains beginnen we met een indringende 360°-film over de invasie. Dit is ook de plaats waar de geallieerden een Mulberryhaven bouwden om de oorlog te beslechten: een indrukwekkend staaltje bouwkunst en samenwerking.

We vervolgen onze reis met een bezoek aan de Amerikaanse begraafplaats in Colleville-sur-Mer bij Omaha Beach, waar ook de opnames plaatsvonden voor de film *Saving Private Ryan*. Bijna tienduizend witte kruizen in een superstrak patroon vullen de perfect onderhouden grasvelden. De joodse gedenktekens hebben de vorm van een davidster. De tekst op sommige gedenktekens is veelzeggend: *'Here rests in honoured glory, a Comrade in Arms, known but to God'*. De muziek bij de entree en het taptoesignaal om 12 uur voegen een plechtige stemming toe aan ons bezoek. Als laatste gaan we naar Pointe du Hoc, een landtong waar bunkers en kraters herinneren aan het verleden. Deze plek wijkt af van de twee voorgaande landingsplaatsen door de steile kliffen waar de soldaten tegenop moesten klimmen. In het bezoekerscentrum vertellen veteranen op film wat ze meemaakten. Het is nauwelijks

te bevatten wat zich in deze oorlog heeft afgespeeld als je erna geboren bent.

Friese boer

Na dit mooie, maar zware programma sluiten we de dag luchtig af met kalfjes knuffelen bij Liekele de Haan, een van oorsprong Friese boer. Hij runt met zijn vader sinds 2002 een melkveehouderij met 120 melkkoeien. In de nieuwe stal met uitsluitend houten gebinten bewonderen we de twee melkrobots van Nederlandse makelij. Boer zijn in Frankrijk is niet veel anders dan in Nederland, vertelt hij. De grondprijs ligt wel een stuk lager en de inzet van loonwerkers is minimaal. Zijn ouders Sietze en Wiepie verhuren daarnaast drie gîtes op het terrein (www.fermeduhoguet.com) en zijn Franse echtgenote bestiert een eigen melkveebedrijf met honderd stuks vee enkele kilometers verderop. De dag wordt afgesloten in de zon op het terras binnen het omringde erf met koffie of thee en smakelijke plaatartaat.

Vlindertuin

Honfleur is de bestemming op zaterdag. Dit stadje ligt op de zuidelijke oever van de monding van de Seine tegenover Le Havre. Honfleur is vooral

bekend om zijn oude haven, *le vieux bassin*, die omringd is door panden waarvan de voorgevels bedekt zijn met leien. Doordat de stad het oorlogsgeweld relatief goed heeft doorstaan, ademt het nog de sfeer van de middeleeuwen met vakwerkhuisen en nauwe straatjes.

Naturospace is de eerste stop van de dag. In deze vlindertuin bekijken we bij 28 graden Celsius Afrikaanse, Aziatische en Zuid-Amerikaanse vlinders en vogels. De locatie is een eerbetoon aan Binot Paulmier de Gonneville, een Franse ontdekkingsreiziger die vanuit Honfleur expedities opzette en begin zestiende eeuw na

een storm aanspoelde voor de kust van Brazilië. De naam-bordjes bij de planten zorgen voor een déjà vu. De gedachten gaan terug naar de lessen planten kennis op Larenstein. De beperkte omvang van de vlindertuin geeft daarnaast te denken dat zoiets ook bij particulieren te realiseren moet zijn. Een niche voor T&L'ers? Dan is er tijd om de stad te ontdekken. Een aantal mensen bezoekt de Sainte-Catherine, de grootste houten kerk van Frankrijk, of shopt bij de *chocolatier* of *patissier*. Al lopend valt het grote aantal galeries op. De stad is trots op de kunstenaars die ze in de loop der jaren heeft voortgebracht

Vrouwetje van de *Morpho anaxibia* (vleugels van het mannetje zijn helemaal blauw).

of die de stad gebruikten als uitvalsbasis. Een deel van hen is terug te vinden in Le Jardin des Personalités, een park waar hun bustes staan opgesteld.

Rondvaart

Om half drie is het tijd voor een rondvaart door het estuarium van de Seine. Eenmaal de haven uit zien we een oude bekende: de Pont de Normandie. Hier zullen we onderdoor varen om zo te ervaren hoe groot het kunstwerk echt is, want op het moment dat je er overheen rijdt zie je toch vooral asfalt. Tijdens de tocht is goed zichtbaar hoe belangrijk de rivier is voor de economie van Honfleur en Le Havre. De havens zijn volop in bedrijf. Door de vloed is de natuurontwikkeling langs de noordoever helaas niet goed te zien.

Calvados

Op de laatste dag brengen we een bezoek aan de Calvados Experience in Pont-l'Évêque. Dit themacentrum werd in het voorjaar van 2018 geopend en is opgericht door Spirit France, één van de producenten van Calvados. Hiermee heeft Normandië er een toeristische attractie van formaat bij. Stap voor stap wordt het proces om tot een goede Calvados te komen uitgelegd. Calvados is al bekend sinds de Vikingen Normandië veroverden; de drank en het productieambacht hebben de diverse wereldoorlogen overleefd. Calvados begint met het telen van appels. In Normandië staan de beste appelboomgaarden ter wereld. Het klimaat is zeer geschikt voor fruitteelt, dit in combinatie met een bodem die bestaat uit

vuursteen en klei. In de regio tref je zowel hoogstam- als laagstamboomgaarden aan. Het proces van Calvados-productie gaat als volgt. Eerst wordt er sap gemaakt van uitsluitend Normandische appels. In een bepaalde combinatie worden vier verschillende smaken (bitter, bitterzoet, zoet en zuur) gemengd. Zonder toevoegingen wordt door fermentatie de sap omgezet in cider. Eén ton appels geeft 250 liter cider. De cider wordt gedestilleerd tot een alcoholpercentage van 30 procent en vervolgens nog een keer tot 70 procent. Voor de rijping gebruikt men eikenhouten vaten, waarvan de binnenkant wordt 'gebrand'. Tijdens de rijping van de Calvados loopt het alcoholpercentage weer terug tot circa 43 procent. Al naar gelang de

rijpingstijd krijg je jonge of oude Calvados. We mogen een jonge (twee jaar oude) en een oudere (acht jaar oude) Calvados proeven. Onze algemene conclusie is toch wel dat de kwaliteit met de jaren stijgt. Uiteraard is er een winkel, waar we de producten kunnen aanschaffen. En toen moesten we toch echt weer terug in de bus naar huis.....terug naar het leven van alledag.

TEKST SASKIA MEIJER-BLOEMBERG,
RONALD BIERDRAGER, LINI VOSSERS EN
EDWIN VRIEZEN
FOTO'S PATRICK CUVILLIER, WILCO VAN
HOUT, SASKIA MEIJER, HANS ROELOFS EN
EDWIN VRIEZEN

5 thema's van Meander

- Sterk aan de keukentafel
- Rode ontwikkeling
- Natuur en landbouw kunnen goed samengaan
- Al meanderend vinden water en land een compromis
- Zonder infra kom je nergens

Meander Grondvererving en Advies
Dorpsstraat 18
5441 AC Oeffelt
0485-336543
www.meanderbv.nl

BOOT INGENIEURS MET EEN VERHAAL

Hittestress en dan?

nationalehittestresskaart.nl

De Nationale Hittestresskaart

In één oogopslag heeft u in beeld waar uw dorp of stad gevoelig is voor extreme hitte. BOOT heeft deze kaart met zorg opgesteld om het proces van bewustwording te versnellen en zo geen tijd te verliezen in het plannen en bedenken van maatregelen op de juiste plaats. Bekijk waar uw gemeente kwetsbaar is op www.nationalehittestresskaart.nl. Wij helpen u de leefomgeving toekomstgericht en klimaatadaptief in te richten!

Meer weten? Bel Carl Lankveld 0318-247306 | buroboot.nl

Wie zegt mij dat ik beter af ben bij Mourik?

Denk je aan een nieuwe baan in de infrastructuur of industrie? Waar kijk je dan naar? Bij Mourik zeggen we: "Praat gewoon met de mensen die bij Mourik werken." Vraag ze naar hun ervaringen en het vertrouwen dat je krijgt bij Mourik. Over de ruimte die er is voor jouw vakmanschap en ondernemerschap. Je toekomstige collega's staan voor je klaar! Ontmoet ze op www.werkenbijmourik.com. Mourik. Het betere werk.

“In een steeds complexere wereld maken wij dingen graag eenvoudig”

werkenbijanteagroup.nl

Ingenieurs en adviseurs
met **karakter**